

Iskolai tartozás, tandíj stb. czimen elengedettett 63 szegény tanulóknak 247 frt 81 kr. Köztanítók-, gazda-, könyvtárnok- és iskolaszolgáknak különböző tartozás czimen, mint jutalom, elengedettett: 83 frt 66 kr.

Ha összeadjuk a fenn elősorolt jutalmakat, segélyezést, ösztöndíjakat és javadalmakat, — bele nem értve a 22 szegény sorsu tanuló élelmezését — melyekben a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben részesült, azoknak értéke teszen: 9510 frtot és 43 krt. Ez a gazdag jövedelmi forrás arra mutat, hogy főtanodánkban a szegény sorsu, szorgalmas és jómagaviseletű tanulóknak — kik különben, meglehet, nyom nélkül tűnnének el a világ zajában — a művelődésre és az önerejükön való kiképzésre igen kedvező alkalom van nyilva. Másfelől a tanuló ifjuság segélyezésére és a szorgalmasabb jutalmazására befolyt tekintélyes összeg arról is nyilván tanuszkodik, hogy főtanodánk a közművelődés érdekében nemes missiót gyakorol, s méltán foglal el első helyet a humanus intézetek sorában.

A jövő 1879—80 ki tanév szeptember hó 1-én kezdődik s a beiratások az első két napon eszközölhetők a főtanoda helyiségében, a 29-ik számú igazgatósági tanácsteremben.

Kovács János,
igazgató-tanár.

2. A tordai középtanodáról.

A tordai középtanoda ünnepélyes megnyitása 1878 szept. 10 én történt meg, mely alkalommal az igazgató tanár mondott alkalmi beszédet.

A már ismert szerződés alapján a középtanoda két (I—II-ik) osztálya ez évben alakítottatott át polgáriskolává, a népességről való kimutatást tehát a következőkben teszem meg:

- a.) felvétellett a középtanoda III. IV. V. osztályaiba 51 tanuló.
- b.) a polgáriskola I—II. osztályába felvétellett 45 tanuló.
- c.) a négy elemi osztályba felvétellett 64 tanuló.

Az összes létszám tehát 169.

Nemzetiség szerint: magyar 148, román 20, német 1.

Vallás szerint: unitárius 68, ev. ref. 45, róm. kath. 33, gör. kath. 14, gör. keleti 4, lutheranus 2, mózes vallásu 3.

Vizsgát tett 143. Ezek közül kitünő 37, dicséretes 49, első rendű 37, elégséges 3, elégtelen 17.

Huzamosabb ideig beteg volt 5; eltávozott 14, meghalt 5, év végeig az intézetben maradt 143.

Dijmentes 21, fizető 148, ösztöndíjas 10.

Tanított az intézetben 4 rendes tanár, 2 polg. isk. tanító, 4, oszt. tanító, egy szépírási-rajz és 1 vallásos ének-tanító. Összesen 12 tanító. Előadatot 12 tárgy, hetenként 169 órán.

V-ik osztály 25 óra, IV. oszt. 29 ó., III. oszt. 27 ó. II. polg. oszt. 31 ó., I-ső polg. o. 31 ó. 4-ik elemi oszt. 26. ó., 3-ik. el. o. 25. ó., 2-ik e. o. 18 ó., 1. e. o. 18 ó., némely tárgyak pl. mű-ének, torna, vallásos ének, szépírási több oszt. egyszerre, az 1-ső és második el. osztály tárgyai pedig együttesen adattak elő.

A tanítók között évközben azon változás történt, hogy Végh Mátyás oszt. tanító a maros-ludasi állami népiskolához neveztetvén ki rendes tanítónak, helyét dr. Kővári Sándor oszt. tanítóval töltötte be a mlgs E. K. Tanács.

Továbbá szerződés értelmében az igazgató ez évben ment át az állam szolgálatába, de azért a középiskola és elemi iskola igazgatójával megmaradt.

A közvizsgálatok január és június hónapok végső napjain tartottak meg. A téli közvizsgálatok vezetésére tiszt. Pap Mózes tanár atyánkfia küldetett ki a mlgs E. K. Tanács által, a nyári közvizsgák vezetésére pedig Benedek Áron tanár és Péterfi Dénes pap és tanár atyánkfiai küldettek ki.

A nyári közvizsgálat alkalmával 26 jutalmat osztott ki az igazgatóság, a polg. isk. gondnokság pedig 10 jutalmat, összesen 36 jutalmat a következő renddel:

a.) Néhai boldog emlékezetű Fehér Márton ur alapítványából a szép és helyes írás jutalmául ez évre eső 1 tallért az igazgatóság Pálfi Gyula V-ik oszt. tanulónak adta.

b.) Mlgs br. Kemény György főispán úr, mint rendesen, ez évben is két drb aranyat ajánlott fel jutalmul azon meghagyással, hogy azzal a IV-ik, V-ik oszt. tanuló ifjak közül azon két tanuló jutalmaztassék meg, kiknek magyarnyelvtani dolgozataik a legtöbb helyesírási és fogalmazási képességgel vannak irva. Az igazgatóság az egyik aranyat Durugy Ferencz V-ik oszt., a másikat Sipos József IV-ik oszt. tanulónak ítélte.

c.) Tek. Osztian Gergely úr 5 drb. tallért ajánlott fel a mű-énekből és testgyakorlatból legtöbb haladást tanusított tanulók jutalmazására. Az igazgatóság Durugy Ferencz V-ik oszt. és Nagy

József II. oszt. tanulót 1—1 tallérral jutalmazta a tornában tett előhaladásért. Továbbá Gálfalvi János V-ik oszt., Rédiger Béla IV-ik oszt. és Fekete Mihály I-ső polg. oszt. tanulót 1—1 tallérral jutalmazta a műénekekben tanúsított haladásért.

d.) Tisztelendő Péterfi Dénes tanár úr két drb. tallért ajánlott fel a polg. isk. tanuló azon két növendék megjutalmazására, kik a latin nyelvben legtöbb előmenetelt tettek.

Az egyik tallérral Maksai Albert II-ik oszt., a másikkal Hannenheim Herman I-ső oszt. tanuló jutalmaztatott meg.

e.) Tek. Veress Dénes alispán isk. felügyelő gondnok úr 500 frtos alapítványának kamataiból az igazgatóság a következő tanulóknak adott jutalmat :

Jakab Károly V-ik oszt. tanulónak 2 tallért, Iszlai Gábor III. oszt. tanulónak 2 tallért a szorgalmas tanulásért, Gálfalvi János V. oszt. tanulónak 4 tallért a vallásos ének sikeres tanításáért, Sipos József IV. oszt. tanulónak 2 tallért szép és rendes növénygyűjteményeért, Fekete Lajos V-ik oszt. tanulónak 2 tallért szép ásvány-gyűjteményeért. Murvai István IV. oszt. tanulónak 4 tallért a szépírás és rajz sikeres tanításáért az elemi osztályokban.

Ezen alap kamataiból vásárolt az igazgatóság 14 drb jutalomkönyvet, melyekkel a következő tanulók jutalmaztattak meg szorgalom- és jótanulásért: Domokos Andor, III. oszt. tanuló, Trájanovics Ödön, 4. o. tan., Tanka Samu 2. o. tan., Nagy Miklós 5. o. tan., Moldován Gyula 4. o. tan., Tóth Ferencz 4. oszt. tan., Viski Gyula 3. o. tan., Demetrovics György 3. o. tan. Retezár Gerő 3. o. tan., Nagy Sándor, 2. o. tan., Moldován Pista 2. o. tan., Hamari Miklós 2. o. tan., Ambrus József 1. o. tan., Klaris Imre 4-ik osztályu tanuló.

f.) Nagyságos Moldován Gergelyné 2 drb tallért tűzött ki egy jó és szegény sorsu tanuló megjutalmazására. Az igazgatóság e jutalmat Dobos Ábel IV. o. tanulónak ítélte szorgalmáért és jómagaviseleteért.

A polgáriskolai gondnokság az intézet pénztárából a következő tanulókat részesítette jutalomban szorgalmas tanulás és jómagaviseletért: Gálfi Lőrincz I. oszt. tanulót 3 tallér jutalomban, Darkó József 1. o. 4 tallér jut., Darkó Áron 1. o. 4 tal. jut., Borbély Sándor, II. o. tanulót 5 tal. jut., Farkas János, II. o. tan. 5 tal. jut., Maksai Albert, II. o. 3 tallér jutalomban. Pap Samu és Hannenheim Herman I-ső oszt., Nagy Tódor és Kovács László II-dik oszt. tanulókat jutalomkönyvekkel tüntette ki a gondnokság.

Forró köszönetet mondok ez alkalommal a kegyes adományozóknak, a kik szives figyelmök és áldozatkészségök által annyi ártatlan örömet és jóra való buzdítást keltettek az ifjuság keblében!

Az áldott emlékezetű Koncz János féle alapítvány kamataiból a mlgs E. K. Tanács jóváhagyásával havonként 2—2 frt segélyben a következő 10 tanuló részesült: III. osztályu tanulók: Iszlai Gábor, Szentgericzéről, László Zsigmond Jánosfalváról, Csegezi Pál, Várfalváról, Bencze Sándor, Mészköről. II. polgári oszt. tanuló: Máté László, Kövendről, I. polg. oszt. tanulók: Darkó Áron, Nagy-Ajtáról, Darkó József, Nagy-Ajtáról. 4-dik elemi osztályból: Bardocz Zsiga, Kövendről. III-ik oszt. tanulók: Simon Márton, Kövendről, Finta Károly, Nagy-Solymosról.

Ezen kívül 21 tanuló részesült tandij elengedésben, mely összeg 93 frt 50 kr.; 6 tanuló pedig szolgaságért kapott 120 frtot. A magán tanítványoktól és legatiókból kapott összegekkel a felsőbb osztályu tanulók nagy mértékben voltak segítve. Magán tanítványoktól még 8 tanuló kapott kosztot.

Szigethi Sándor isk. felügyelő gondnok ur egy szegény tanulótot teljes ellátásban részesített. Ngs. Moldován Gergely kir. tanfelügyelőné minden vasárnap 2 szegény tanulótnak adott ebédet. Fogadják a segélyezettek nevében az igazgatóság legforróbb köszönetét.

Vajha szép és nemes példaadások széles körben megteremné áldásos gyümölcsét!

Az intézet összes bevételei	966 frt 35 kr.
„ „ „ kiadásai	550 frt 10 kr.
	<u>416 frt 25 kr.</u>

Az intézetnek a tordai „Kisegítő“ pénztárnál van jelenleg 300 frt. váltó tartozása, mintegy 100 frt. megfelelő betétellel. E tartozás 3000 frtról szállott le egy pár év alatt. A Kovácsi örökösöknek tartozik az intézet 800 frttal építési anyagok árában. Követelése van Fenesán Alexa és társain 4000 frt.

Megjegyzés: a tanári fizetéseket az unitárius egyház közpénztára hordozza.

Ez évben az iskolai nagy könyvtár 30 drb. könyvvel szaporodott, 18 drb. vásároltatott, 12 drbot pedig egyes kiadók küldöttek meg. Ez évben a könyvtár javára rendezni szokott májális a rossz időjárás következtében elmaradt.

Az ifjusági könyvtár részére ez évben nem vásároltatott sem-

mi, mert a jövedelem nagy részét a kötetlen könyvek bekötése és az elrongyolottak kiigazítottása vette igénybe. A jövedelemfölsleg takarékpénztárba helyeztetett a jövő okt. évig. Van e könyvtárban jelenleg 652 munka 921 kötetben. E könyvtárral szoros kapcsolatban van az olvasó- illetve önképző egyesület, mely hetenként ülést tartott, melyen a tagok-versszavalásban gyakorolták magukat.

A nagy könyvtár közlönyei voltak: „Magyar Tanügy“, „Prot. Egyh. és Isk. Lap“, „Az orsz. középt. Tanáregylet Közlönye“, „Család és iskola“. Az ifjusági könyvtár közlönye: „Magyarország és a Nagyvilág“, „Hasznos mulattató“. Volt ennek 46 rendes tagja.

A mlgs. E. K. Tanács arra való tekintettel, hogy a közép-tanoda polg. iskolává alakulandó, s a szerződés szerint a könyvtárnak állandó őre mindig a vallásfelekezet által kinevezett itten működő tanár, megrendelte, hogy az igazgató helyett, a ki eddig állandó őre volt a könyvtárnak, egy más könyvtárnok választassék. Ennek következtében az igazgatóság Derzsi Károly atyánkfíát választotta meg könyvtárnoknak, kit ezen hivatalában a mlgs. E. K. Tanács megerősített.

A régiségtár egy fogadalmi oltárral és egy sirkővel a római korból, több edénydarabbal a barbar korból szaporodott.

Dicsőségesen uralkodó felséges urunk és asszonyunk ezüstmennyegzője alkalmával isk. ünnepély rendeztetett a polg. iskolával együttesen, melyen Pálfi Károly igazgató rövid megnyitó beszédet mondott, Májai István tanár alkalmi előadást tartott a történelemből, Májai Ivánka polg. isk. növendék szavalt; az ifjusági énekkar a „hymnust“ és „szózatot“ énekelt.

Az ifjuság egészségi állapota ez évben nagyon kedvezőtlen volt, különösen a városi tanulókat illetőleg, az uralkodó roncsló toroklob miatt, mely járvány városunkban oly nagy mérvet öltött, hogy e miatt a semestralis egy heti szünidőt két hétre kellett meghosszabbítani. A járvány a városi tanulók közül szedte áldozatait. A meghalt öt tanuló közül csak egy volt vidéki, s ez is a két heti szünidő letelte után betegen jött be Toroczkóról, a hol szintén uralkodott a járvány. Az iskolában lakó tanulók egészségi állapota elég kedvező volt a körülményekhez képest.

A meghalt tanulók névsora: Fekete Kálmán, V-ik oszt. tanuló Tordáról, Botár Andor, III. oszt. tanuló Toroczkóról, Szigethi Miklós, I. polg. oszt. tanuló Tordáról, Amberboi Ödön, II. oszt. tanuló Tordáról, Méra Sándor, osztálytalan tanuló Tordáról.

Legyen áldott emlékek, kiket nemes törekvésükben oly hamar megállított a végzet! A szülői szív mély fájdalommal leljen vigaszt az örökgondviselésbe vetett hitben!

A beteg tanulók körüli orvosi teendőket (dr. Szentpéteri János, városunk derék fiatal orvosa végezte minden díj nélkül, hála-ra méltó buzgósággal és szivességgel. Fogadja méltó öntudata mellé az igazgatóság és szülők forró köszönetét!

Mielőtt értesíteném befejezném, felhivom azokat, kik az áldott emlékezetű Koncz János kegyes hitrokonunk által, szegény tanulók segélyezésére tett alapítvány kedvezményeiben részesülni ohajtanak, hogy szegénységi bizonyítvánnyal — minden évben újjal — és keresztlevéllel ellátott folyamodványaikat folyó év sept. 1-ig ez isk. igazgatóságához adják be.

Torda, 1879 június 28-án.

Pálfi Károly,
igazgató.

3. A székely-kereszturi középtanodáról.

A felvételi és javító vizsgák az 187⁸/₉-ik tanév elején sept. 4-én tartattak. Az isk. év pedig sept. 5-én 7 órakor nyitott meg ünnepélyesen.

Beiratott ez iskolai évben az elemi osztályokba 64; a gymn. osztályokba 113; magántanulónak 1. Összesen 178; tehát 21-el több mint a múlt évben. Nemzetiség szerint magyar 164, oláh 6; szász 2; izraelita 6. Vallás szerint unitárius 125; ev. ref. 32; róm. kath. 7; gör. kél. 6; mózes val. 6; luth. 2. Vidéki tanuló volt 148 helybeli 30. Az iskolában lakott 155 tanuló, künn pedig 23.

Kilépett évközben szegénység vagy betegség miatt 9. Vizsgázott év végén 167; vizsgálatlan maradott 2. Ez évben 2 ismételt.

Az intézetben 4 rendes s egy segédtanár, két köztanító, egy rajz és írás s egy ének, hármónia tanító működött. Összesen 9 tanerő.

A tanítói karban a következő változás történt: Göncz Károly isk. főnök az 187⁷/₈-ik isk. év végén tarcsafalvi pappá neveztetvén ki, helyébe az E. K. Tanács 1878. 120 t. ü. sz. a. papjelölt Gál Miklóst nevezte ki.

Az ifjuság tanulásbeli előmenetele kellő. Erkölcsi magaviselete sem jöhet komoly megróvás alá. E tekintetben nem fenyegeti veszély intézetünket s a szülők nyugodtan bizthatják ide gyermekeiket.